

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP, N. Prinsengracht 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. C. GETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

- VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. -

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

INHOUD: Twente alleen? — Tempering. — Uit het Buitenland: Frankrijk. — Vuige Ondankbaarheid. — Revolutie en Schaamte. — Vrouwenrubriek: Onze wapen. — Uitkijk: Klassebureaucratie. — Ingezonden stukken. — Feuilleton: Het Historisch Materialisme voor Arbeiders verklaard.

BERICHT.

Verschillende partijbladen nemen tot ons genoegen van tijd tot tijd stukken uit ons blad over, meest met vermelding van den naam des schrijvers. We verzoeken hun, tevens de bron, dus „De Tribune”, als de krant waaruit ze het overnamen, te noemen.

Het volgend nummer, ons Marx-nummer, zal bijdragen bevatten van Henr. Roland Holst, W. A. H., Henri Polak, Van Schle, S. de Wolff, benevens vertalingen van stukken van Liebknecht e.a. We verzoeken de bestellingen voor de kolportage direkt te doen bij

DE ADMINISTRATIE.

Twente alleen?

D(e Levita)'s artikel over den geestestoestand der Twentsche arbeiders brengt me er toe, een zaak, die ik reeds lang overdacht heb, en die ik telkens weer moet overdenken, bij 't lezen van berichten uit ons partijleven, onder de aandacht van Tribune-lezers te brengen. Ik wil beginnen met mededeeling van mijn meening, ontstaan door eigen aanschouwing en onder den indruk van berichten in *Het Volk*, dat de geestestoestand van de arbeiders in Twente niet erger is dan waar ook onder de arbeiders in Nederland. Als ik moet lezen, dat in de stad Groningen geen bestuurdersbond kan blijven staan; dat een „partijgenoot” — let op het merk! — van Purmerend onderkruiper wordt te Krommenie; dat op het platteland de afdelingen weer uit den grond worden gestampt; dat te Enschede voor een Provinciale Staten-verkiezing een partijgenoot het niet eens tot herstemming kan brengen; dat blijde dominé's in Friesland cursussen houden over de slechtheid van het historisch-materialisme; dat talloze afdelingen ten platten lande alleen in naam bestaan, en andere in provincie- en andere steden lijden aan vergevorderd verval van krachten; dat *Het Volk* beroerd langzaam aan lezers wint en dat Cirsium in een Zaterdag-avondpraatje slechts met teleurstelling kan spreken over den groei vgn het N.V.V. — dan . . . nou ja, dan begin ik te piekeren, wat er toch wel niet-in-orde is in onze partij. Uit den treure wordt mij verteld, dat ons land is een klein-burgerlijk land; zonder noemenswaarde groot-industrie. En dat wil ik dan ook wel aannemen, afschoon in dit opzicht een beetje revisionisme mij wel wenschelijk schijnt. Maar ik neem in geen geval aan, dat de futloze toestand van ons proletariaat, die afwezigheid van strijd lust zelfs bij georganiseerden, die bangheid-tot-handelen in de S. D. A. P., die afwezigheid van bergen-verzettend geloof in en van liefde tot de Partij, die angstvallige schroom bij vele vakverenigingen (of hun leiders) om zich te verzwageren door het N. V. V. met de Partij, — dat dit alles maar op rekening moet worden geschouwen van de klein-burgerlijke productie-verhoudingen in ons land.

Na het Haarlemsche congres hebben we elkaar een jaar van intensieve propaganda beloofd. We hebben elkaar beloofd wat voorzichtiger te zijn in de keuze van de vormen, die wij in den onderlingen omgang moesten bewaren, en niet elkaar, maar den gemeen-

Onder Redactie van:

J. C. GETON, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

Advertentiën.

Per regel . . . . . 10 cent*
Bij abonnement speciaal tarief.

schappelijken vijand aan te pakken met al de felheid, die wij, vòòr Haarlem, tot huishoudelijk gebruik plachten te reserveeren. Als resultaat van die goede voornemens kan ik niet veel meer constateeren dan wat in den aanhef van dit geschrijf is vermeld, en — een fluksch getal gemeenteraadsleden (Socialistische, in en buiten het partij-verband) — zelfs één meer dan wij wel meenden, een aantal nieuw geboren, en een aantal op apegapen liggende afdelingen. Toen de Manifest-gedenkdag voor de deur stond en het Amsterdamsche federatie-bestuur zich verplicht achtte dien dag te vieren, verkeerde ze in vreezen en beven: onder de suggestie, dat een ontzaggelijke strop het gevolg zou zijn. De uitkomst was anders en voor menig partijgenoot was die meeting in het paleis als een borrel voor een afgejakkerd werkmensch. Neen — ze was meer. Die meeting was voor velen een stimulans, die nog dagen bleef na-werken. De Amsterdamsche arbeiders stelden nog wél belang in het Socialisme! Ze waren nog niet heelemaal dood-ge-Uit-de-Pers'd, dood-geministeried; en hun geloof was nog niet heelemaal vermuft onder de voortdurende aanraking met de parlementaristische wijsheid van voorzichtige practici-par-excellence.

Ja, De Levita, daar is iets niet-in-orde in de S. D. A. P. Dat kun jij weten, en ik, en al de genen die de dagen van de oude beweging hebben gekend, die tijden van ruwheid en gemis-aan-kennis, en onpractisch optreden, maar ook van geestdrift. — Nu zijn we niet meer ruw, wij zijn uiterst fatsoenlijk, we blijven met onze beste gevoelens binnenskamers en geven geen aanstoot op straat, wij zijn uiterst practisch, wij maken geen bourgeois kwaad als 't niet beslist noodig is, en verdedigen ons verzuim, van niet van-den-aanvang af de werkelozen onder onze leiding op straat te hebben gebracht, met de philanthropische verzuchting dat wij niet verantwoordelijk mogen zijn voor de gevolgen, o.a. dat de bourgeoisie minder goedgeefsch gaat worden. En wij vloeien over van kennis — want nog altijd kan De Nieuwe Tijd niet op eigen beenen staan en van Gorter's vertaling van het Kommunistisch manifest is al een derde druk verschenen en wij hebben, god-lob, de Zaaiers. Wij spreken liefst zoo min mogelijk over dat afgezaagde thema: het Socialisme, en bepalen ons liever tot zulke praktische vraagstukken als: of ons nieuwe ministerie tot de antithese, het gemengde of een andere soort behoort. Intusschen schelden we braaf op de anarchisten en betitelen als zoodanig zoowel flesschentrekkers, alleen-vakverenigings-lui, verdwaalde-Werklieden-verbonders en een onbeschrijfbaar ethisch allegaartje, als hun aanhang van wel nog verwarde, maar toch eerlijk revolutionaire arbeidersnaturen) — en kloppen een troepje anarchistisch-handelende, in de partij de grondslagen van ons partij-program aantastende blijde dominé's vriendschappelijk op den schouder. Nadat wij een paar jaar geleden hebben beweerd, dat de economische positie van het proletariaat met de versterking en betere organisatie van het kapitalistische uitbuiting-stelsel waarneembaar versterkt is, de massa van ellende in elk geval niet vermeerdert, vertalen wij kort daarop een anti-socialistisch boek van een burgerlijk jurist over vraagstukken van ethiek, en herdrukken als wetenschappelijke brochure een paar door-en-door burgerlijk gedachte opstellen — eerst in een half-gare burgerlijke periodiek verschenen — en laten die door de partij uitgegeven. Ook hechten wij heel veel betee-

kenis aan wat de burgerlijke pers van ons zegt, en zijn we heel verheerlijkt als die lui zich verwaardigen met de redactie van ons Partij-orgaan in polemieken te treden natuurlijk over heel belangrijke onderwerpen, als: is de kleur van ons kabinet blauw-zwart of zwart-blauw?

Ik beweert niet, dat dit alles moet worden genoemd als oorzaak, waarom de Partij als een geheel verstoken is van zulke geestdrift en energie die zich uiteten wil en moet in daden, hoe-dan-ook. 't Zijn allen slechts symptomen.

Ik zou willen beweren, dat onze partij, reagerend op het anarchisme van vroeger en nu, zich te veel heeft ontwikkeld als uitsluitend parlementair-politieke partij, met een alles-overheerschend streven, dadelijk iets tastbaars voort te brengen, gevolgelijk werkend naar buiten als een instelling tot afdwijing van liefdegaven, wat nu niet in staat is geestdrift bij sociaal-democraten en revolutionaire naturen te wekken; wat wel kiezers kweekt, maar geen socialisten.

En dan zou ik willen beweren, dat wat meer toekomst-muziek, wat meer geloof in de toekomst, en wat meer negatie van het heden in onze propaganda, juist voor ons land, niet te on-pas zou komen.

We kunnen er Pastor Kutter wel eens op nalezen.

Onze taktiek moet zich richten naar de daden van onze tegenstanders, d. w. z. naar hun daden, niet naar hun praatjes. Ik geloof, dat we te veel luisteren naar hun praatjes, en zoo gevaar lopen zelf te vervallen. En waar moet dan de strijd lust bij de Twentsche- en alle andere proletariërs vandaan komen? J. V.

Tempering

Het is gebleken, dat de heer Treub, de „beste” der V. D., ondanks zijn lange zwijgen geen zier wijzer is geworden.

De nieuwe regeering, die andere demagogen noodig heeft dan juist den heer Treub en zijn vrienden, en van wie de ex-professor, ex-wethouder en ex-radikaal dus los staat, heeft ook de tong van dezen zwijgenden politicus weer los gemaakt. En nu is het een spreken dat het een aard heeft, net als vroeger, alsof de economische en de politieke ontwikkeling evenals de heer Treub zelf, sinds hij Kamerlid werd onder het blanko Ministerie, stil had gestaan. Was het nu de Asser politicus alleen, die thans weer zijn oude kost bij de arbeiders aan den man probeerde te brengen, het ware de moeite niet waard om met arbeiders over deze zaken te spreken. Want sinds zijn Amsterdamsche dagen, de liberale advokaat Israëls heeft daarin geen ongelijk, is de „grootheid” Treub vergeten.

Het ligt evenwel in de aard van de politieke omstandigheden van thans, dat de heeren V. D. weer op hun verhaal komen om hun oude rol te spelen van de we zouden haast zeggen, van God gegeven demagogen van het Kapitalisme in achterlijk Holland. Dat doet de heer Treub natuurlijk niet alleen, dat doet zijn nakroost, een Prof. Van Embden en dergelijke meer of min verheven aanhangers van de V. D. Partij, haast nog meer dan hun aller Meester, omdat zij, wijl niet in de Kamer vrijer staan.

Zoo beginnen dan de oude temperingsfrasen waarop zelfs volgens sommigen onzer eigen genooten, niet te veel en te vaak mocht worden afgegeven, hun gewone omloop in het land. Daar is een crisis gekomen, een wereldkrisis, die niet alleen de arbeiders bij honderdduizenden werkloos maakt, maar meer dan ooit tevens andere honderdduizenden met lager loon voor zelfden arbeid naar huis toe stuurt. . . . maar de heeren ekonomen van de V.-D. school vinden dat een bagatel en bazelen van tempering. Daar komen, wat nog nooit in deze mate is geschied, honderdduizend menschen en ma-sa's goederen van den overkant van de Oceaan naar het oude Europa, dat reeds door de crisis zoo vol is van hongerige menschen en (met winst) onverkoopbare waren. . . . maar de ekonomen bazelen van tempering. Daar worden in de laatste jaren tegenover machtige arbeiders-organisaties kollektieve kontrakten door de patroons afgesloten, voor zoover dat in het belang is van een geregelden gang van zaken voor het bedrijf der kapitalisten, en deze

kontrakten worden niet alleen reeds hier en daar door de patroonsklasse overtreden, maar de kapitalisten gebruiken de gelijktijdige aloop, op voor hun gunstige tijd, die kontrakten ook voor een algemeen optreden tegen heele massa's van arbeiders... maar de heeren ekonomen van de V.-D. school worden niet wijzer en praten van tempering. Waar de arbeiders nog niet zoo machtig zijn, daar misbruiken de heeren hun macht om met een schop en een trap aan temende Professers à la Treub in de plaats van kollektieve kontrakten beestachtige arbeidskontrakten aan de arbeiders op te dwingen, bijna zoo beestachtig als onze dwangwet op het Arbeids-kontrakt het maar toelaat... komt er niet op aan, de heer Treub ondanks schoppen en trappen, teemt van tempering.

Overal ter wereld, in Engeland, in Amerika, in Duitsland en nu ook in Holland (zie kontrakten van haven- en veem-arbeiders) beginnen de ondernemers hun kunsten van het aansprakelijk stellen der vakvereniging voor de gevolgen van de staking... het geschiedt onder de oogen van Prof. Treub maar de immer geleerde man heeft het weer over tempering.

Daar is, om op meer politiek terrein te komen in de laatste jaren een Russische Revolutie uitgebroken, die niet alleen in Rusland zijn invloed doet gelden maar over de gansche wereld de strijd scherper dan ooit doet ontbranden; de heer Treub doet of hij nooit ervan gehoord heeft... tempering.

In Skandinavië, Duitsland, Oostenrijk, Turkije, Perzië, Indië, China en Japan zijn de konflikten scherper geworden iusschen de oude en nieuwe machten, zou de Professor het wel weten? En dan... het vrije Zwitserland heeft het asylrecht voor Russen weer verkort; in het vrije Holland worden Hollandsche spionnen voor de Russische Regeering op onze Universiteiten thans gekweekt (we zullen de bewijzen te zijner tijd geven, thans waarschuwen we hun, die het aan kan gaan); in het vrije Amerika worden de revolutionairen ten doode toe opgejaagd... maar dat zijn politieke kleinigheden, waarop een rechtgeaard V. D. niet kan letten, nietwaar.

Tot mannen, die ondanks hun zwijgend aanzien van den loop der wereldgebeurtenissen, uit hun peinzingen teruggekeerd tot de wereld der sprekers niet anders hebben te zeggen dan hun oude frases, zeggen wij:

Fraseurs, geen arbeider neemt u meer ernstig. WP.

Uit het Buitenland.

Het kan niet op onzen weg liggen, anders dan bij hooge uitzondering gewag te maken van de meeningen en opvattingen, die de groote pers der bourgeoisie aan hare lezers te slikken geeft over onze beweging in de wereld.

Zelfs een groot sociaal-democratisch dagblad zou slechts een enkele maal die massa van deels kwaadwilligheid, vaker onwetendheid en botheid kunnen omroeren, ten einde de arbeiders te laten zien, hoe hun binnenlandsche vijanden hen ook internationaal bestrijden en trachten te besmeuren.

Maar dezer dagen kwam in een groot liberaal orgaan, de N. R. C. een beschouwing voor over het laatste optreden van onze Fransche partijgenooten in de Kamer, zoo karakteristiek voor de opvattingen, die men in die kringen over onze beweging er op na houdt, dat het wellicht de moeite loont er eens den vinger op te leggen.

De beschouwing betrof Jaurès en eenige van diens redevoeringen der laatste dagen.

Jaurès heeft de vorige week niet minder dan drie-

FEUILLETON.

Het Historisch Materialisme voor arbeiders verklaard.

door H. GORTER.

3)

De olie- of petroleumlamp is de zaak der huisvrouw, in de huizen zorgen honderdduizenden vrouwen voor de productie van het licht. Maar de gemeente bouwt een lichtfabriek, van gas of electriciteit. De productieverhoudingen zijn daarmee veranderd. Niet de afzonderlijke mensch produceert, maar een groot maatschappelijk orgaan: de gemeente. Een nieuw soort arbeiders, vroeger maar schaars te vinden, komt in duizenden exemplaren op, de gemeentearbeider, die in gansch andere verhouding staat tot de maatschappij dan de vroegere producent.

Vroeger kropen de vrachtkar, de postkoets, de diligence door het land. Maar de techniek vond de locomotief, en de telegraaf. En daarmee werd het den kapitalistischen staat mogelijk om vervoer van goederen, menschen en tijdingen aan zich te trekken. Honderdduizenden arbeiders en beambten kwamen in nieuwe productieverhoudingen. De massa's menschen, die in directe productieverhouding staan tot de gemeenschap in gemeente, provincie, rijk, zijn veel grooter dan vroeger de gewapende legers.

Er is geen bedrijf, waarin de techniek niet een nieuwe productiewijze brengt. Vanaf het hoogste, het wetenschappelijke chemisch proefstation, de werkplaats voor elektrische uitvindingen, tot het laagste,

maal een groote rede gehouden, tweemaal in de Kamer en eenmaal in een meeting door onze Parijsche partijgenooten beledigd tegen de Marocco-expeditie.

In de Kamer interpelleerde hij het ministerie over dezelfde zaak en wist daarbij, ook volgens het oordeel der N. R. Ct., een grooten indruk te maken op de Kamer; eenige dagen later sprak hij over de inkomstenbelasting, waarbij hij, volgens het blad, voor een oogenblik het oude radico-socialistische blok weer voor de oogen der Kamerleden deed oprispen.

Het oratorische succes van Jaurès had een woeden aanval van de conservatieve bladen tengevolge, die de vereniging van radicalen en progressisten (liberale conservatieven) reeds een goed eind op weg geloofden en die nu, verschrikt door het optoemen van het Blok-spoek „hun best doen om de door Jaurès geslagen brug dadelijk weer uiteen te slaan.”

Zoo drukt zich onze liberale krant uit en de correspondent gaat dan voort en zegt:

Maar de heer Jaurès is mogelijk ook zelf een beetje geschrokken van zijn in het vuur der rede zoover terugsnellen op den weg van het oude en veroordeelde parlementaire socialisme. „Welk een prachtige rede voor een radicaal-socialistisch minister!” Zoo had niet zonder geest een kamerlid uit het centrum den heer Jaurès na aloop der vergadering van Vrijdag gecompimenteerd. Mogelijk heeft hij van echt geünifiëerde „kameraden” — (de man bedoelt hiermee mede-socialdemocraten, v. R.) — ook een standje gekregen of stekelige opmerkingen moeten hooren. En mogelijk heeft dit hem in de revolutionaire volksvergadering van gisterenavond tot een bijzondere heftigheid aangespoord om het vertronwen der kameraden weer te herwinnen.”

Hier vinden we nu in een paar zinnestjes heel den onzin bijeen, dien onze burgerlijke publicisten zich over de sociaal-democratische politiek en actie in het hoofd halen.

De man, die hier nu aan het woord is, gelooft werkelijk, wat hij schrijft. Jaurès, als persoon, als figuur, is hem sympathiek. De Dreyfus-affaire doet nog altijd bij onze liberalen haar nawerking voelen en bovendien, Jaurès is immers een, wat de bourgeois noemt, nobele figuur. Hij is een groot man en hij kwetst zijn tegenstanders nooit; hij is een idealist en een groot redenaar, geen ordinaire demagoog, zooals die meeste socialistische mindere goden, aan wie een te plebeijisch luchtje zit.

Maar ondertusschen!

Jaurès moge zoo nobel zijn, als onze liberale publicist zich maar iemand denken kan... als Zola of de „edele” Picquart, maar dit belet niet, dat de man toch ook bij deze nobele figuur maar onmiddellijk een goede dosis ordinaire demagogie aanwezig acht. Immers: in zijn hart is Jaurès voor een radicaal-socialistisch blok, maar op een groote volksvergadering scheldt hij onnoedig hard op de radicalen, ten einde zijn populariteit niet te verminderen. Elke socialist m. a. w. is voor zoo'n liberaal publicist toch eigenlijk een minderwaardig sujet.

Doch dit is de hoofdzaak niet.

Onze man geeft een zuiver staaltje van het wanbegrip der bourgeoisie, omtrent de parlementaire actie der sociaal-democratie. Omdat Jaurès in een mooie

tot den geringsten arbeid, den vuilnisdienst eener moderne stad, wordt de techniek en de werkwijze telkens veranderd. In elk bedrijf hebben revoluties plaats, zóó, dat uitvindingen niet meer zijn het werk van het toeval of van geniale menschen, maar van opzettelijk daartoe geschoolden, die bewust zoeken in van te voren bepaalde richting.

Stuk voor stuk wordt elke productietak uit elkaar genomen, afgebroken, terzij geworpen. Het economisch leven van een modern kapitalistisch land lijkt een nieuwe stad, die dwars door de gebouwen der twaalfde, dertiende, veertiende, tot negentiende eeuw toe, wordt opgebouwd, en gaandeweg alle overblijfsels verdringt en opslokt. En evenals die oude huizen worden verdrongen zoo verdwijnen door de werking der nieuwe productieverhoudingen alle oude productieverhoudingen.

De nieuwe techniek vormt het groote kapitaal. Zij vormt dus ook het moderne bank- en kredietwezen, de bron, waaruit de kracht vloeit voor wéér nieuwe techniek.

Zij vormt den modernen handel, zij vormt den export van massagoederen en van reusachtige sommen kapitaal, waardoor de zeeën bedekt worden met schepen en verre tropische landen en geheele werelddeelen worden ontgonnen voor mineralen of landbouwproducten.

Zij vormt de groote kapitalistische belangen, die alleen de staat sterk genoeg is te verdedigen. Zij vormt dus den modernen staat met zijn militarisme, marinisme, koloniale politiek en imperialisme, met zijn beambtenleger, en zijn bureaucratie.

Behoeven wij er, met deze voorbeelden in de hand,

redevoering de invoering der inkomstenbelasting heeft bepleit en een vurig beroep gedaan op de radicale meerderheid om dit hun programpunt, dat zij al bijna een halve eeuw voorstaan nu eens eindelijk te verwezenlijken, daarom is hij een „parlementair” socialist en wordt hij beknord door andere sociaal-democraten, die beter geünifiëerd zijn!

Ziet: zulken onzin krijgt de burgerij nu elken dag te slikken. Van het wezen en karakter van den strijd der arbeidersklasse om de staatsmacht weet zoo'n man niets; hij kent niet dit eenvoudige feit, dat alles, wat, de internationale sociaal-democratie nastreeft, hervormingen zijn, en nog eens hervormingen, en dat er in dat opzicht geen onderscheid is tusschen rechtsche en linksche sociaal-democraten, tusschen mannen als Jaurès en bv. Guesde.

Doch achter die onwetendheid verscholen zit liet klassebewustzijn, dat onzen man doet voelen, hoe gevaarlijk dat voortdurende eischen van sociaal-democratische zijde is voor de klasse, waartoe ook hij behoort en die geen hervormingen van eenige betekenis meer wil, omdat zij ze niet zelf behoeft en de arbeiders, althans de voorhoede der arbeiders, toch niet meer door iets onbeduidends worden bevredigd.

En wat onze man ook niet ziet, dat is: geen parlementaire indrukken en stemmingen, ook niet van de schoonste en beste redevoeringen, brengen verandering in de politieke situatie.

Hij overschat, als al zijn klassegenooten, de betekenis van het parlement in zooverre zeer sterk, dat voor hem de parlementariërs de politiek schijnen te maken, in stede van, zooals de werkelijkheid is, dat de politieke toestand de parlementariërs maakt, tot wat zij zijn.

In Frankrijk is de politieke toestand nu eenmaal zoo: De regeering der radicalen is gedwongen eenerzijds onder den aandrang der koloniale buitpolitiekers het land te storten in de gevaren van den Marocco-oorlog en anderzijds te trachten de arbeidersklasse te desorganiseren en te verzwakken.

Geen redevoeringen in de Kamer, hoe fraai en geestdriftig ook, kunnen het Blok weer doen herleven, dat het gevolg was van een bijzondere politieke situatie en de laatste poging van het radicalisme om de Fransche arbeiders af te houden van hun klassepolitiek en ze te verblinden door het schijnschoone anti-clericalisme.

De Fransche arbeiders hebben dat looze spel sinds 1906 doorzien en geen redevoeringen, ook niet de beste, zijn in staat nogmaals te vereenigen, wat voorgoed gescheiden is. v. R.

Vuige ondankbaarheid.

Ook in onze koloniën verkeert het imperialisme in vollen bloei. De eene expeditie volgt op de andere, na het tinrijke Flores moet nu ook het nog weinig doorsnuffelde Soembawa onder strenger gezag gebracht worden. Er is reeds bloed gevloeid. Daarover pinkt de Nieuwe Rotterdammer een paar krokodillentranen weg en zucht: „Hoe vreemd het ook in onze oogen moge schijnen, de bevolking, die wij willen verlossen van veel wat, naar onze begrippen verkeerd is, zal zich,

den arbeider nog op te wijzen, dat die nieuwe productieverhoudingen tevens nieuwe eigendomsverhoudingen zijn? Het aantal bezitters van productiemiddelen nam in dertien jaar tijds in het Duitse rijk, terwijl de bevolking sterk steeg, met 150.000 af, het aantal menschen, die niets bezitten dan hun arbeidskracht, met twee miljoen toe. Dat is een wijziging niet alleen in de productie-, maar evenzeer in de eigendomsverhoudingen — veroorzaakt door de nieuwe techniek, die het klein bedrijf vermoordde en honderduizenden kinderen van kleine burgers en kleine boeren arbeiders deed worden. En wat is de zoogenaamde nieuwe middenstand anders dan een klasse in nieuwe eigendomsverhoudingen? De enorm vermeerderde beambtenstand, de officieren, de geleerde beroepen, de intellectueelen, de beter bezoldigde onderwijzers, de ingenieurs, scheikundigen, advocaten, dokters, kunstenaars, de filiaallhouders, agenten, reizigers, de kleine winkeliers afhankelijk van het groot kapitaal, die alle van de bourgeoisie voor hun diensten wat loon ontvangen, hetzij direct van de bourgeois, hetzij indirect door den staat, verkeert in een andere eigendomsverhouding dan de oude middenstand. En de moderne grootkapitalisten, die met hun banken, syndikaten, trusts en kartels, de wereld en de wereldpolitiek beheerschen, zij staan tot de maatschappij in geheel andere eigendomsverhoudingen dan de Florentijnsche of Venetiaansche of Hanzestad- of Vlaamsche of Hollandsche of Engelsche koopman en industrieel in vroegere eeuwen.

Wij zeiden zoo straks, productie en eigendomsverhoudingen zijn niet alleen verhoudingen van personen, maar van klassen.

evenals vroeger elders zoo dikwerf werd ondervonden, aanvankelijk met hare heerschers tegen ons keeren."

Nietwaar lezer, het stemt droef — zooveel on dankbaarheid! Heilige verontwaardiging over het droevig lot van den armen inboorling van Soembawa (vergeleken bijv. met dat van den in weelde badenden Javanen, van den rijkelijk al de weldaden van het kapitalisme genietenden Hollandschen proletariër) heeft de Ned-Indische regeering aangegrepen, en in heilige geestdrift, moeite noch geld (van Javanen en proletariërs) sparend, heeft ze zich opgemaakt om de weldaden van ons gezag, van onze voor den inlander onbegrijpelijke wetten, van onze belastingen, van ons goddelijk kapitalisme straks over de bevolking uit te storten. Voortaan geen inlandsche, maar onze tolbeambten heeft zij gezegd, geen Arabische maar Nederlandsche woekeraars, geen slaven zullen wij dulden dan slaven van God Kapitaal — wij zullen deze landbouwende bevolking adelen tot proletariërs. Men ziet het, belangeloos en opofferend kwam het gouvernement naar Soembawa — gelijk immers de geheele koloniale politiek geen andere drijfveeren heeft dan menschenliefde en geestdrift voor de beschaving. En heeft de bevolking ons met gejuich ingehaald? Heelaas neen, de verdwaasden, zij wachtten ons met de wapenen in de hand! Maar wij Nederlanders houden vol: wij zullen u onze weldaden brengen, al zouden wij u eerst tot den laatsten man, neen, de laatste vrouw en het laatste kind uitmoorden. Heerlijk beschavingswerk! Maar spot ter zijde — zou zoo'n vent van de Rotterdammer nu heusch gelooven dat het belang van die inlanders zijn regeering wat schelen kan, dat zij ook maar een cent voor Soembawa zou uitgeven, als het niet was in de hoop, dat er iets te halen zal zijn voor haar lastgever: het kapitaal? Neen zeker, hij moet beter weten, hij weet dat wij niet gaan om te „verlossen". Blijkt het niet reeds uit zijn woorden: „van veel wat naar onze (d. i. kapitalistische) begrippen verkeerd is?" Zeker hij weet beter, maar het kapitalisme kan zijn eigen wanbedrijven nu eenmaal niet onder de oogen zien. Huichelarij is er een levensbehoefte voor geworden.

V. SCHIE.

Naschrift van de Redactie. We nemen deze gelegenheid waar, om met nog een voorbeeld aan het *Handelsblad* ontleend te toonen, hoezeer juist in onze koloniën het Imperialisme bloeit.

1. In Fransch Kongo heeft men één soldaat per 1048 K.M.
2. In Kameroen (D.) „ „ één „ „ 389 „
3. In Duitsch O.-Afrika „ „ één „ „ 382 „
4. In Noord Nigeria (E.) „ „ één „ „ 265 „
5. In Fransch W.-Afrika „ „ één „ „ 184 „
6. In Britsch O.-Afrika „ „ één „ „ 160 „
7. Op de Goudkust (E.) „ „ één „ „ 142 „
8. In Duitsch Zuidwest Afrika (waar een algemeene opstand is) heeft men één soldaat per 44 K.M.
9. In Atjeh en Onderhoorigheden heeft men één soldaat per 7 K.M.

Let men op het zielental, dan hebben de Koloniën genoemd van 1—7 één soldaat resp. per 5059, 2755, 2888, 3513, 968, 1065, en 783 inwoners, terwijl Atjeh heeft één soldaat per 8 inwoners. En dit zijn nu alle koloniën, waaraan het *Handelsblad* zegt, dat de toestanden daar het meest overeenkomen uit politiek oogpunt n.l., met die in onze buiten-bezittingen en met name o.a. Atjeh. Men ziet hieruit, hoe „bloeiend" en „bloedig" ons Imperialisme is.

De nieuwe techniek nu schept de volgende verhouding. Aan den eenen kant een steeds stijgend aantal van niet-bezitters, sneller stijgend dan de bevolking, de meerderheid der bevolking wordend, die van den maatschappelijken rijkdom zoo goed als niets krijgen. Verder een zeer groot aantal kleine burgers en boeren en beambten en leden van beroepen van allerlei slag, die met uiterst weinig worden afgescheept. Eindelijk een betrekkelijk kleine menigte van grootere en kleinere kapitalisten, die door hun economische en politieke macht het overgrote deel van den maatschappelijken rijkdom naar zich toe halen.

En wat zij elk jaar aan grooter overschot vergaren, wordt opnieuw tot uit- en afpersing van niet- en weinig bezittenden, arbeiders, kleine boeren en burgers, en vreemde bevolkingen in nog niet kapitalistisch ontwikkelde landen gebruikt, zoodat er progressief stijgende accumulatie, interest op interest, komt, zowol van ontbering van maatschappelijken rijkdom aan den eenen als van overvloed aan den anderen kant.

De vooruitgaande techniek schept dus niet slechts nieuwe productie- en eigendomsverhoudingen, maar tevens nieuwe klasseverhoudingen, in dit geval grootere scheiding der klassen, grooteren klassenstrijd.

Elkeen ziet dat, is het niet zoo? Het is waarlijk niet moeilijk het te onderscheiden. De klassen staan verder van elkaar, er is grooter, uitgebreider en dieper klassenstrijd dan vijftig jaar geleden. De scheiding is elk jaar grooter geworden en wordt steeds grooter. En de techniek is duidelijk daar de oorzaak van.

De stoffelijke kant der zaak, die wij willen uitleggen, is dus, o, zoo gemakkelijk te zien. Zijn er veel woorden

Revolutie en Schaamte.

Het *Correspondenzblatt der Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands*, het hoofdorgaan van de vakbeweging in Duitschland, brengt in zijn nummer van den 22sten Februari j.l. in een ongeteekend dus redactioneel artikel over: *De stand van de Arbeids-Wetgeving en het werken van de vakverenigingen in Rusland* een schitterende bevestiging van al wat wij over de revolutionaire Russische Vakbeweging, vooral ook van het jaar 1907, hebben gezegd. Wij laten het desbetreffende gedeelte hier vertaald volgen.

Als men de daden van de vakverenigingen zelfs in de ondenkbaar moeilijke omstandigheden van het jaar 1907 beschouwt ook dan moet gezegd worden, dat zij niet weinig hebben bereikt. Het ledental groeit snel. De Petersburgsche Metaalbewerkers hebben reeds niet minder dan 9000 leden. Dat is voor de Russische verhoudingen een mooi aantal. Op den voorgrond stond bij de Russische Vakbeweging in het vorig jaar de uitbouw en de besvestiging der *Organisaties*.

Overal strenden de Vakverenigingen voor erkenning door de Wet. Naar binnen werd overal gewerkt aan een meer democratische bestuursvorm. Tegelijkertijd poogden vele verenigingen Bonden te vormen, waartegen de politie echter met bijzondere scherpte optrad. Ook hadden er verscheiden grootere vakverenigings-konferenties plaats bijv. bij de Boekdrukkers, de Metaalbewerkers de Textielarbeiders. Daarmede was de grond gelegd voor een Algemeen Verbond van de Russische Vakverenigingen. Er werd ook ijverig gewerkt aan het organiseren van een Kongres der Vakverenigingen. De Petersburgsche Vakverenigingen waren ook vertegenwoordigd op het Socialistisch Kongres te Stuttgart en op een reeks van vakbond-kongressen. Bij loonstrijd poogden de vakverenigingen overal de leiding te nemen. Ze moesten groote tegenstand ontwikkelen tegen de toenemende uitsluitingen, door de werkgevers op touw gezet. Verder dient nog vermeld, dat vele vakverenigingen ook zorgden voor de oprichting van zieken-kassen en werkloozensfondsen.

Langzaam erhand namen de vakverenigingen bijna alleen de functies over van de Werkloozenvereniging in Petersburg. Bij vele vakverenigingen werden Bureaux voor Arbeiders-Recht opgericht. Ook werden proeven genomen met het organiseren van de geneeskundige behandeling.

Het meerendeel van de vakverenigingen in Petersburg en een reeks vakverenigingen in de Provincie begonnen in het vorig jaar onderzoekingen omtrent den toestand der arbeiders in verschillende vakken. De vakpers had met de grootste belemmeringen te kampen. In Petersburg bestonden nog in April ongeveer 26 vakbladen; daarvan zijn echter nu nog maar 5 of 6 over. Nog erger staat het met de vakpers in de Provincie.

In hetzelfde artikel leest men nog dit: Het Ministerie van Handel en Nijverheid stelt een Wetsontwerp voor omtrent den Arbeidsdag, waarvan de hoofdzaken zijn als volgt:

Tot hun 12e jaar mogen kinderen niet in fabriekenwerken. Jeugdige personen mogen tot hun 15e jaar niet in voor de gezondheid schadelijke bedrijven arbeiden. Vrouwen mogen in mijnen en groeven heelemaal niet in het werk worden gesteld. Voor arbeiders van 12—15 jaar bedraagt de arbeidstijd 6 uur per dag, voor alle overige loonarbeiders hoogstens 60 uren per week, voor nacht-arbeid hoogstens 50 uur. Dat zou dus een verkorting met één uur betekenen van de tot nog toe geldende „wettelijke" arbeidstijd van 11½ uur. [Het zou n.l. worden: 5 dagen van 10½ en Zaterdag 7½ uur, of 60 uur per week]. Door de Sociale Politiek van de Arbeiders is deze norm reeds lang bereikt en het ontwerp bevestigt slechts wat in het leven reeds bestaat [sinds en door de Revolutie en de Vakbeweging].

Tot zoover het Hoofd-Organen van de Duitse Vakbeweging. Uit de berichten van de Russische Fabrieks-Inspectie blijkt nog, dat er in 1907 in Rusland reeds meer dan 1000 vakverenigingen bestonden met meer dan 400000 leden. In Rusland (Siberië, Midden-Azië en de Oostzee-

noodig om het kind van den Frieschen of Overijsselschen of Brabantschen boer, die textielarbeider werd, of bootwerker in Rotterdam of Amsterdam, te verklaren, dat hij dat moest worden door de techniek, door de nieuwe productiewijze. Dat er voor hem in het kleinbedrijf geen kans meer was, dat de concurrentiestrijd tegenwoordig te zwaar, het benoedigde kapitaal te groot was, dat maar enkelen in het kleinbedrijf nog slagen, de groote massa niet meer slagen kan? Groot kapitaal is groote techniek, wie kan het tegen de groote techniek opnemen? De moderne arbeider voelt wel, dat zijn heele stoffelijke toestand, zijn schamel eten, zijn geringe woning, de onaanzienlijke kleeding van hem en zijn vrouw en zijn kinderen en zijn klasse een gevolg is van de nieuwe productieverhoudingen, zoodat die door de nieuwe techniek uit de oude productieverhoudingen zijn gegroeid. En het is niet moeilijk om het stoffelijk bestaan van alle klassen duidelijk in verband te zien met de eigendoms- en productieverhoudingen en dus met de productiekrachten. Niemand kan meer de rijke kleeding, het goede voedsel, de aanzienlijke woning van den fabrikant een gave Gods noemen, want het is duidelijk hoe hij zijn welvaart en zijn vermogen, door kneveling en uitbuiting, heeft verworven. Niemand kan meer in het failliet van den koopman of den speculant de „predestinatie", de „voorbeschikking" zien, want het is in de goederen- en de fondsenmarkt wel te vinden, waardoor zijn val veroorzaakt werd; niemand kan meer van toorn des hemels spreken, als een arbeider door maandenlange werkeloosheid, ziekte zijner kinderen, voortdurende ellende, getroffen wordt want de natuurlijke of liever maatschappelijke oor-

Provinciën uitgezonderd) zijn van de 60000 typografen 30000 of meer dan de helft in 1907 georganiseerd. Van de 600000 Metaalbewerkers zijn ongeveer 60000 of één tiende deel in de Russische Vakbeweging vereenigd.

Vergelijken we nu (men vergeve ons die vergelijking van het groote bij het kleine) Petersburg bij Amsterdam in 1907. Petersburg is 3 maal zoo groot als Amsterdam, maar had dan ook in de 36 vakverenigingen, waarvan het is kunnen worden nagegaan (er bestonden in 1907 in Petersburg 62 vakverenigingen) ruim 48000 leden of meer dan 1500 leden per vakvereniging. De bij den A.B.B. aangesloten verenigingen hadden in 1907 ongeveer 450 leden per vereniging.... als we n.l. den A. N. D. B. met zijn 8500 leden er bij rekenen. Trekken we die af, dan blijft er per vereniging in Amsterdam ongeveer 170 leden. In Moskou hadden de 32 vakverenigingen, waarvan men het heeft kunnen nagaan in 1907 reeds meer dan 41½ duizend leden, dus in elk geval een 1300 leden per vakvereniging.

Als men bij dit alles nu maar steeds wil bedenken, dat de vakverenigingen eerst einde 1905 op zijn vroegst werden opgericht, vele in het midden van 1906 en later, dan ziet men eerst goed wat een kolossale omvang die vakbeweging in de Revolutie in nauw verband met de sociaal-demokratie reeds heeft bereikt. En voor wat ze materieel bereikt heeft.... leest nog eens, als ge wilt, de vertaling uit het *Correspondenzblatt*, en schaaft u, Hollandsche socialistische en vakarbeiders, want..... de schaaftie is al een Revolutie, schreef Marx al voor 65 jaar, toen hij eens in een Hollandsche trekschuit zat. En wij zitten nog in de trekschuit. Laten we ons schamen!

Wp.

Vrouwenrubriek.

Wat zijn onze wapenen?

Onze praktische strijdmiddelen uit nr. 16 van „De Tribune" zijn geen andere dan die onzer manlijke partijgenooten. Heel natuurlijk, want één en dezelve vijand wordt bekampt door hen en door ons, met één en hetzelfde doel. Op de bezittende klasse, de bourgeoisie, door ons toenemend bewustzijn, onze vaste wil, onze groeiende macht zoodanig in te werken, dat zij — de bourgeoisie — gedwongen wordt zich te keeren naar het licht der nieuwe maatschappij, waarvan zij zich stelselmatig afgewend houdt, dat is het doel en het onafgebroken streven van de sociaaldemocratie, van de vrouwen zoo goed als van de mannen der S.D.A.P. Zoo goed als de bourgeoisie één geheel uitmaakt tegenover ons, zoo goed zijn wij één geheel tegenover haar. Dat staat vóór alles vast. Te zamen zijn de mannen en de vrouwen uit het proletariaat de onvrijen, de geknechten, de op genade of ongenade aan de bourgeoisie overgeleverden, niet arbeidende en dan hongerende, of wel arbeidende en dan matig verzadigd wordende al naar het goeddunken der bezittenden. Ook te zamen dus stellen wij ons tegen die onwaardige positie, die niet langer geduld mag worden, omdat ze geen reden van bestaan meer heeft, in verzet. In den klassenstrijd van nu zijn wij één, wij vrouwen en onze broeders, de mannen uit het proletariaat.

Maar in al de eeuwen, die aan de onze vooraf zijn gegaan, waren er — behalve in den oertijd toen de menschen in hun leefwijs nog dicht bij het dier stonden en geen samengestelde werktuigen kenden — heerschers en geknechten, meerderen en slaven; was er overheersching van bepaalde groepen, rangen, standen over andere standen, rangen en groepen. Tot den tijd van nu, van onze natuurkennis van nu, van onze volmaakte machines, van onze snelle productie, van onze snelle verstands- en lichaamsverkeersmiddelen, was overheersching onvermijdelijk en noodzakelijk juist om te kunnen geraken tot de natuurkennis en al het daaruit spruitende van nu. Al die voorgaande eeuwen moesten er zijn, die zich door anderen lieten bevelen en gebruiken. En natuurlijk waren dat de sterkeren, de slimmeren en degenen die minder door eigen natuurlijk

zaken daarvan, alle in de nieuwe techniek geworteld, zijn, ten minste aan den arbeider, genoegzaam bekend. En persoonlijke geestesgave of karakter alleen verantwoordelijk te maken voor welvaart of ongeluk, gaat ook niet meer, daar in het alles verdringende groot-bedrijf miljoenen met de beste gaven niet omhoog kunnen.

De maatschappij heeft een hoogte bereikt van ontwikkeling, dat de stoffelijke oorzaken van ons stoffelijk bestaan evengoed in de natuur als in de maatschappij bloot liggen.

Evengoed als wij weten, dat de zon de bron is van alle natuurlijke leven op aarde, evengoed weten wij, dat het arbeidsproces en de productieverhoudingen de oorzaken zijn dat ons maatschappelijk stoffelijk leven is zoodat het is.

De arbeider aanschouwe met een rustig, vast oog zijn eigen stoffelijk bestaan, dat zijner kameraden en van de boven hem staande klassen, en hij zal vinden, dat, wat wij hier zeggen, juist is. Dat zal beginnen hem van veel vooroordeel en bijgeloof te bevrijden.

Moeilijker wordt het vraagstuk eerst, als het er op aankomt het verband tusschen stoffelijke arbeid en productie- en eigendomsverhouding, en geestelijk bestaan te zien. De ziel, de geest, het gemoed, het verstand, zij zijn ons en onze voorouders zoo lang als het eigenlijke, het betere, het oppermachtige (soms zelfs als het éénige) voorgesteld!

En toch... als wij zeggen, het maatschappelijk zijn bepaalt het bewustzijn, dan zeggen wij wel iets, in dien omvang, in die grootte van waarheid, — nieuws, maar er was toch vóór Engels en Marx reeds zeer veel ge-

bestaan waren gebonden, die heerschten; beheerscht werden de zwakkeren, de trageren van geest in de door hun natuurlijke functies gebonden. Tot deze laatste — de door haar natuurlijk bestaan gebonden — behoorden de vrouwen. Het kinderen ter wereld brengen en de kleine hulpelooze wezens verzorgen, stelde door de eeuwen heen de vrouwen een geruimen tijd van haar leven buiten staat, op gelijke wijze als de mannen, te leven en te werken te zamen met anderen buitenshuis. Stelde haar eveneens buiten staat, mee ten oorlog te trekken of ontdekkings-tochten te ondernemen. De vrouwen die aan die dingen wel deelnamen, waren uitzonderingen.

Als regel gold, dat zij daarvoor ongeschikt waren en dat het moederschap met de daarmee gepaard gaande natuurlijke gesteldheid der vrouw en de daarmee verband houdende plichten, huis en hof woning dus met onmiddellijke omgeving, maakten tot het aangewezen leef en werkterrein der vrouw. Nu zou tegen dit natuurlijk zich ontwikkeld hebbend verschil in het leven der geslachten, op zichzelf geen bezwaar bestaan. Aangenomen kan zelfs worden, dat er altijd zeker verschil tusschen het leven van mannen en vrouwen zal *blijven* bestaan. Maar naast het natuurlijke en volkomen te rechtvaardigen verschil, waren er te ver getrokken en niet te rechtvaardigen tegenstellingen in het leven geroepen, die in den loop der tijden de vrouwen tot onmondige, niet tot zelfstandigen invloed toegelaten wezens stempelden en haar in een afhankelijke, minderwaardige positie plaatsten. Daarin is door de burgerlijk-revolutionaire beweging vanaf het einde der 18e eeuw *begin* van verandering gekomen, maar ook niet meer dan dat, want vrijwording der vrouw ligt niet in het belang der bourgeoisie. Het groot-kapitalisme in de bourgeoisie belichaamd, heeft integendeel behoefte aan *onvrijen*, en speciaal aan onvrije vrouwen, omdat het die gebruiken kan 1. als arbeidskrachten, die nog meer dan de mannen zich laten uitbuiten, 2. als recipiënten, als ontvangsters voor goedkoop geslachtelijk verkeer.

Anders is het met het socialisme gelegen: De voorziening in *alle* redelijke levens en weeldebehoefte door middel van gemeenschappelijk uitgevoerden arbeid. Voor onderling overleg is niets geschikter en voordeliger dan heldere koppen, onafhankelijk oordeel, praktische zin, doorzicht, kennis bij alle betrokkenen, en gelijkelijk zich voordoend belang om te zamen tot goede uitkomst te geraken. *Alle* betrokkenen, dat zijn in het socialisme, *alle* menschen, alle mannen en alle vrouwen. Dat ze voor den arbeid verdeeld zullen zijn in grotere of kleinere groepen van uitvoering, doet tot het kenmerkend karakter van het socialisme niets af. Eerst door het socialisme dus, kan alle onvrijheid van mensch tot mensch, zelfs alle *mindere* vrijheid van den eenen mensch tot den anderen of de eene groep van menschen tot de andere groep van menschen, of van het eene geslacht tot het andere geslacht ophouden. Geen andere overheersching dan die van de zuiver-werkende, meerdere begaafdheid behoeft in het socialisme te gelden.

Maar nu, terwijl we nog staan midden in den strijd om tot het socialisme te geraken, zijn wij als vrouwen in het proletariaat nog met dubbele slavenketenen belast. En om deze redenen, nam. om de eeuwenoude onvrijheid der vrouw als geslacht en omdat de vrouw binnen het voor vrijwording strijdend proletariaat, ook terwijl zij met den man meestrijdt, niettemin nog door dien man soms in haar vrijheid belemmerd wordt; en wel in theorie, wel volgens het sociaal-democratisch program, maar niet immer in werkelijkheid tot gelijk recht van oordeelen en handelen wordt toegelaten, daarom hebben de vrouwen bij gelijkheid van strijdmiddelen meermalen bijzondere wapens te gebruiken. Bijzondere wapens hebben zij noodig zoowel daar, waar het geldt nog onbewuste zusters te waken tot den strijd, als daar waar het gaat om toelating tot den productieve arbeid of tot persoonlijke en rechtstreekschen invloed op den openbaren gang van zaken, toelating tot het kiesrecht dus. En zelfs komt het blijkens het bovengezegde voor, dat zij voor een oogenblik hun wapenen keeren moeten tegen hun natuurlijke medestrijders, tegen hun manlijke partijgenooten. Wij zouden daaromtrent twee sprekende voorbeelden kunnen aanhalen, het een van jongen datum. Ik bedoel het congresvoorstel door een onzer partijafdeelingen

zegd en aangetoond en algemeen aangenomen, dat in diezelfde richting lag en een voorbereiding was voor de door hen gevonden hogere waarheid.

Gelooft, ja *wet* b.v. niet elk beschaafd mensch tegenwoordig, hadden velen vóór Marx en Engels niet reeds duidelijk bewezen, dat gewoonte, ervaring, opvoeding, omgeving, den mensch ook geestelijk vormen? En zijn onze gewoonten niet producten der maatschappij? Zijn de menschen, die ons opvoeden, niet zelf door de maatschappij opgevoed, en geven zij ons niet een maatschappelijke opvoeding? Is onze ervaring niet een maatschappelijke? Wij leven toch niet eenzaam als Robinson? Onze omgeving is toch in de eerste plaats de maatschappij, eerst met onze maatschappij leven wij in de natuur. Dat alles wordt en werd ook door niet-Marxisten, niet sociaal-democraten aangenomen.

Welnu, het historisch materialisme gaat verder, het vat al die vroegere wetenschap samen, maar het gaat tegelijk dieper als het zegt: maatschappelijke ervaring, maatschappelijke gewoonte, opvoeding, omgeving, worden *zelf* weer door den maatschappelijke *arbeid*, en de maatschappelijke *productieverhoudingen* bepaald. Deze bepalen het gehele geestelijk zijn. De arbeid is de wortel van den geest. Op dien wortel groeit de geest.

Op één gebied van het geestelijk leven is dat het gemakkelijkst te onderscheiden, en daarom zullen wij, bij het bewijzen onzer theorie door middel van voorbeelden, dáarmee beginnen.

(Wordt vervolgd.)

gen ingediend, waarin de partij wordt uitgenoodigd zich in beginsel er voor uit te spreken, dat de arbeid der vrouw buitenshuis zooveel mogelijk worde beperkt. Het ligt niet binnen het raam van dit stuk, om het reactionnaire (het achteruitstrevende) van dit voorstel volledig aan te toonen. Ik wijs er dan ook voor het oogenblik alleen maar op dat door een dergelijke uitspraak zou worden prijsgegeven dat kostelijk beginsel onzer partij dat geen mensch meer voor zijn noodzakelijke levensbehoefte afhankelijk stelt van een anderen mensch, maar de voorziening in *alle* behoeften laat geschieden door gelijkgerechtigde samenwerking van allen. Daarmee is een te voren af te bakenen terrein waar de vrouw zou hebben te verblijven, onverenigbaar. Ongerust zouden wij ons echter niet behoeven te maken, al werd door 20 congressen een voorstel als dat van Goor aangenomen. De natuurlijke maatschappij-ontwikkeling stoort zich aan geen congres-uitspraak, al staat daar tegenover, dat een te juistere tijd formuleeren, onder woorden brengen van wat zich in het ontwikkelingsproces aan het voltrekken is, den gang van dat proces door meerdere bewuste medewerking, kan bevorderen.

Het tweede voorbeeld geldt de geschiedenis van het vrouwenkiesrecht binnen de Internationale sociaal-democratie en wel in verschillende landen: Oostenrijk, België, Zweden en ons land.

We zullen ons tot dit laatste bepalen. Hoewel het Sociaal-democratisch program de politieke rechten gelijkelijk eischt voor mannen en vrouwen, keurde 5 jaar geleden onze partij een kiesrecht voorstel, vervat in een voorstel tot grondwetsherziening, goed waarin het vrouwenkiesrecht tot nader orde (tot er kans was, het te krijgen, werd later uitgelegd) werd uitgesteld. Actie der proletarische vrouwen en van diegenen der manlijke partijgenooten, die elke afdinging op onze S. D. beginselen afkeuren, en bekrachtiging dier actie door het Internationaal congres te Stuttgart in 1907, werkten mee, om in de verschillende landen te doen terugkeeren tot den volledigen S. D. kiesrecht, den eisch van het algemeen, geheim, direct, enkelvoudig kiesrecht voor mannen en vrouwen.

Blijkt het uit deze voorbeelden, dat een enkele keer de vrouwen uit het proletariaat bijzondere wapenen te keeren hebben tegen hun manlijke strijdmakkers, voortdurend hebben zij bijzondere wapenen te gebruiken bij het ontvoogdingswerk van een deel hunner nog onbewuste zusters uit het proletariaat. Deze kunnen zij niet naderen op gelijke wijze als de bewuste arbeider zijn onbewust makker. De engere kring waarin het vrouwenleven eeuwenlang gevangen was, maakt het noodzakelijk, met haar het eerst de belangen van dien engeren kring te bespreken.

Dat is dan de verzorging van haar kinderen en hoe zij daarbij mist en ontbeert alles wat het de bezittende moeder mogelijk maakt, haar kinderen te geven wat zij noodig hebben en meer dan dat.

Wij spreken daar over de onmogelijkheid om met het geld van de week ook meer eenigszins naar eisch rond te komen, over het eindeloos nieuw-maken van wat oud is en versleten over al het eentonig geslaaf en gezwoeg heel den langen dag. Zoo naderen wij, door eerst belangstelling te waken door ons meegevoel met haar moeitvel bestaan, gandeweg het punt, waarop een vonk harer belangstelling kan overspringen op hetgeen wij te vertellen hebben van betere tijden die komende zijn. Is eenmaal die vonk ingeslagen, dan kunnen wij verder dezelfde wapenen als voor de bewustmaking der mannen gebruiken. Dan is ons beginselprogram en de gebeurtenissen in het leven van den dag, getoetst aan dat program, ons verder tot wegwijzer. Bij de arbeidsters, vooral bij die in fabriek of atelier samen met anderen werken, is meer rechtstreeks ingaan op hun arbeidsbelangen, evenals dat met de arbeiders gebeurt, mogelijk.

Toch is ook tegenover haar een aanloopje door het bespreken van deze persoonlijke belangetjes, op zich zelf ietwat kinderachtige gesprekjes, somtijds noodig om haar jonge aandacht gericht te krijgen op de toekomst, waarvan wij hebben te gewagen.

Dit alles behoort tot de propaganda, tot het werven van recruten voor den eigenlijken strijd. Die eigenlijke strijd gaat tegen den gemeenschappelijke vijand, het kapitalisme. En ook daar hebben de vrouwen, als zij voor een oogenblik afzonderlijk moeten optreden, gedeeltelijk andere wapenen noodig dan de mannen. Ook dit hangt weer samen met haar tweeledigen vorm van onmondigheid, als geslacht en als klasse.

Met nog één volgende keer zal nu dit algemeen overzicht van de vrouw als klassenstrijdster klaar komen. Daarna kunnen wij meer geregeld nagaan wat er in dien strijd bij ons en in het buitenland al zoo voorvalt en hoe door dien strijd de macht van het proletariaat groeit.

M. M.

Eene nette illustratie van de „democratische” politiek à la mode de Paris is de ondersteuning der Fransche reeders, die de „socialistische” Minister Millerand met de wet van 25 November 1901 doorvoerde, en die jaarlijks meer dan 150 miljoen uit de zakken der belasting-betalers in die der actionairs (aandeelhouders) van scheepvaartmaatschappijen escamoteert (goochelt).

H. DE MAN.

Uitkijk.

Klassebureaucratie.

Onze gemeente Amsterdam is een zeer welwillende. Dat heeft ze indertijd bewezen na de staking van 1903 wat 't weder aannemen der slachtoffers van de algemeene werkstaking betrof.

We vernamen echter dezer dagen een geval, dat in wredeheid en bureaucratische meedoogenloosheid deze nog wel overtrof.

't Geval is eenvoudig genoeg.

't Betrof een arbeider, niet eens een rooie, geen vakverenigingsman, niets van dat alles. Alleen, hij had voor jaren en jaren geleden eens gevochten. Nu komt vechten natuurlijk in onze samenleving niet te pas. Dat is een monopolie van den staat en slechts toegestaan ter verdediging der kapitalistische belangen.

De arbeider solliciteerde naar een betrekking van gemeente werkmans. 't Schijnt dat 't bureaucratische deel naar 't onderzoek van zijn geschiktheid niets te wenschen overliet bij onze gemeenteadministratie. Althans men ontdekte, dat voor vele jaren her de man gevochten had en daarvoor twee dagen gevangenisstraf had opgelopen. Dat was, niet waar! — inderdaad een voldoende reden om dezen arbeider uit te sluiten van den gemeentediens. Hij is dan ook niet aangesteld.

Slechts een enkele vraag rijst op. De gemeente Amsterdam heeft zoo nu en dan voor haar huishouding ook behoefte aan dienaren, die in hun jonge jaren student waren. 't Is slechts een vermoeden dat daaronder een enkele kan voorkomen, die nu voorzien van een Meesterstitel, in hun academiestad zich aan een zelfde euvel hebben schuldig gemaakt. Stelt de gemeente Amsterdam ook dan een onderzoek in naar de schoone geweldnarigen door deze beeren soms uitgemaakt, of is dat dan onnoodig? Is 't dan slechts brooddronkenheid, zonden der jeugd, die men zoo gaarne vergeeft?

Of is deze bureaucratie slechts noodig voor arbeiders, en niet voor de meer begaafden in onze maatschappij, slechts noodig bij een verdienste van niet meer dan 12 gulden per week?

Zou er naast klassejustitie ook klassebureaucratie bestaan? C.

Ingezonden.

Over Noodstand.

Waarde Redactie!

In antwoord op uwe artikelen, naar aanleiding van mijn ingezonden stukje, slechts een enkele opmerking.

Omtrent uw standpunt inzake werkloozenkassen voor vakverenigingen ben ik, in algemeen zinn, bevredigd.

Evenwel is in uwe beantwoording van de geheele kwestie niet duidelijk naar voren gekomen, dat de A. N. D. B. meer en juistere was gediend indien den leden was aangeraden, *al demonstreerende*, zich tot Staat en Gemeente te wenden.

Ik wijs er op, dat in 't artikel „Noodstand” het „be-treurenswaardig besluit” van den Bondsraad van den A. N. D. B. besprekende, de schrijver als *tegenstelling* had geplaatst, het aansprakelijk stellen van Staat en Gemeente.

Nu ben ik het met den Staat en de Gemeente aansprakelijk stellen op de door u aangegeven wijze, in zooverre eens, dat hiertoe het juiste moment gekozen moet worden.

Of zulk een tijdstip voor ons nu aanwezig is, betwijfel ik. Indien wij naar onze Duitsche medestrijders zien, dan kunnen wij merken, dat daar de arbeiders niet eer op straat werden gebracht, dan nadat door de vakvereniging de noodige discipline gekweekt was en door het werken der Parij het juiste klassebewustzijn was bijgebracht, om indrukwekkende en vrees-aanjagende betoelingen tegen de bourgeoisie tot stand te brengen.

Zijn wij hier ook zoover geslaagd, eerst dan mag men den raad geven, als tegenstelling, zooals hij in „Noodstand” gegeven is.

BERN. VAN PRAAG.

Twente.

... de bourgeoisie heeft niet alleen de wapenen gesmeed, die haar den dood brengen, zij heeft ook de mannen geteeld die deze wapenen zullen voeren — de moderne arbeiders, de proletariërs.

Communistisch Manifest.

Zoo bovenstaande woorden ergens van toepassing zijn, dan is het zeker wel voor Twente.

Het kapitalisme heeft er de laatste vijf en twintig jaren een geweldige vlucht genomen. Als uit den grond zijn er groote, kolossale fabrieken verrezen, die duizenden en duizenden proletariërs in hun binnenste laten verdwijnen, ze opslurpen en weer uitbraken, als geweldige moustern. In dezelve mate waarin de bourgeoisie d. i. het kapitaal zich ontwikkelt, in dezelfde mate ontwikkelt zich het proletariaat, de klasse der moderne arbeiders” en met die klasse ontwikkelt zich het moderne socialisme, en op die klasse is het moderne socialisme aangewezen, om daaruit te trekken de recruten voor het klassebewuste proletarische leger.

Doch is dat ook werkelijk het geval in Twente?

Tot onzen spijt moeten wij erkennen, dat het niet zoo is. De arbeiders leven er voort in onbewustheid. Het socialisme heeft tot nog toe weinigen van hen aangegrepen. De troep „oproerkraaiers”, „ontevredenheidszaaiers” en „revolutieverwekkers” is er tot heden nog gering. De arbeidersbeweging heeft er tot heden nog maar weinig proselieten gemaakt. Het lijkt alsof deze massa gedoemd is ten ondergang; de beweging is er saai en er zit geen leven in, zegt De Levita. Waarin het zit, zegt hij verder, kon hij niet in de weinige oogenblikken, die hij er vertoefde, uitmaken. Doch hij heeft zoo zijn vermoedens van de oorzaken.

Ik geloof, dat wanneer ik de vermoedens ging gissen van De Levita, dat ik de plank niet ver mis ben, wanneer ik ging beweren, dat bij de Twentsche arbeiders de Erziehung (de soc. opvoeding) verwaarloosd is, n.l. die Erziehung, die men in de partij aanduidt met Marxisme. Roland Holst heeft hier eens de navolgende merkwaardige woorden gesproken: Gij arbeiders van Twente, ge zijt heele brave menschen, doch ge hebt een gebrek, ge zijt niet nijdig genoeg.

Doch wie zal er van een massa die „nijdigheid”, geestdrijf en enthousiasme kunnen verwachten, wanneer ze niet bezit het inzicht en de wetenschap, die een proletarier noodzakelijk moet bezitten, wil hij een goed socialist worden. Doch gelukkig zal ons de toekomst andere tijden brengen. Als ik mij niet vergis, dan zijn er op het oogenblik krachten bezig zich te vormen, die er voor zullen zorgen dat het met die soc. opvoeding richtiger gaat. Ik hoop dat, wanneer De Levita binnenkort nogmaals naar Twente komt hij niet met die neerdrukkende gedachten zal terugkeeren als thans het geval is geweest. En ik geloof ook, dat *De Tribune* het hare hiertoe bijdraagt.

Hengelo 4-3-08.

H. J. NIJHUIS.